

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ ФІНАНСІВ І ПІДПРИЄМНИЦТВА
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І ПІДПРИЄМНИЦТВА

До захисту допускається

Завідувач кафедри

_____ проф.В.М.Боронос

« ____ » _____ 20__ р.

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

НА ТЕМУ:

Оптимізація управління грошовими коштами підприємства

Освітній рівень “Магістр”

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник роботи:

(підпис)

Плікус І.Й.

(ініціали, прізвище)

Студент:

(підпис)

Мансуров Ш.

(ініціали, прізвище)

Група: Ф.м 91/3і

Суми 2020

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУК УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖПВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри, проф.
В.М.Боронос
" ____ " ____ 20 ____ р.

ЗАВДАННЯ
До магістерської роботи

Студент (-ка) групи Ф.м.91/3і (інституту центру) ННІ ФЕМ ім.Олега Балацького
Спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Мансуров Шахзод
(прізвище, ім'я, по-батькові)

Тема роботи: «Оптимізація управління грошовими коштами підприємства»

Затверджено наказом по СумДУ № ____ від " ____ " ____ 20 ____ р.

Термін здачі студентом закінченої роботи " ____ " ____ 20 ____ р.

Вихідні дані до роботи: нормативні і законодавчі акти, матеріали державної статистичної звітності, відомчі постанови, інструкції та положення, матеріали монографій, періодичних видань, підручників і навчальних посібників, дані фінансової звітності суб'єктів господарювання, організацій та установ.

Зміст основної частини роботи (перелік питань, що підлягають розробці):
досліджено сутність системи управління грошовими потоками, її особливості та основні аспекти; проаналізувано основні дослідження і публікації з питань оптимізації системи управління грошовими потоками підприємства; досліджено основні проблеми системи управління грошовими потоками; запропонувати застосування плітжного календаря підприємством, як засобу оптимізації грошових потоків; досліджено методику управління грошовими потоками шляхом визначення їх ритмічності, синхронності надходжень і витрат, проаналізувати їх основні показники; проаналізовано ефективність системи управління грошовими потоками на прикладі приватного підприємства «ССТ» та запропоновано шляхи її удосконалення.

Дата видачі завдання: " ____ " ____ 20 ____ р.

Керівник магістерської роботи: _____
(вчене звання, прізвище та ініціали) (підпис)

Завдання прийнято до виконання " ____ " ____ 20 ____ р. _____
(підпис студента)

РЕФЕРАТ

Магістерська робота: обсяг роботи - 45 с., містить 6 рисунків, 7 таблиць, 9 формул та 25 найменувань джерел літератури.

Метою магістерської роботи є дослідження особливостей системи управління грошовими потоками на підприємстві та пошуку можливостей її удосконалення.

У ході дослідження були використані такі методи дослідження: системний підхід, аналіз, також були застосовані такі методи наукового дослідження, як метод порівняння, табличні методи.

Предметом дослідження є система управління грошовими потоками підприємства.

Об'єктом дослідження є приватне підприємство «ССТ».

Магістерська робота складається із вступу, трьох основних розділів та висновку.

У вступі ми визначили актуальність, новизну, практичне значення, зазначили мету та завдання, визначили об'єкт та предмет дослідження.

У першому розділі ми провели дослідження щодо особливості системи управління грошовими потоками, провели аналіз досліджень і публікацій відповідно до тематики роботи, провели дослідження щодо основних проблем управління грошовими потоками на підприємстві.

У другому розділі провели аналіз щодо застосування системного підходу щодо управління грошовими потоками, проаналізували застосування платіжного календаря в управлінні грошовими потоками та визначили методику дослідження системи управління грошовими потоками на підприємстві.

У третьому розділі провели дослідження щодо системи управління грошовими потоками на підприємстві та запропонували шляхи удосконалення системи управління грошовими потоками приватного підприємства «ССТ»

ГРОШОВІ ПОТОКИ, ПІДПРИЄМСТВО, СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ, ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ, ФАКТОР РИЗИКУ, СИСТЕМНИЙ ПІДХІД.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
1 ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА: АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПРОБЛЕМ	7
1.1 Дослідження особливості системи управління грошовими потоками підприємства	7
1.2 Сутність і основні аспекти управління грошовими потоками на підприємстві	9
1.3 Аналіз досліджень і публікацій щодо управління грошовими потоками на підприємстві та їх оптимізації.....	11
1.4 Дослідження проблем управління грошовими потоками на підприємствах	13
2 ВИЗНАЧЕННЯ МЕТОДИКИ АНАЛІЗУ РУХУ РОШОВИХ КОШТІВ, ОБГРУНТУВАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ ТА МЕТОДУ ПЛАНУВАННЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ В УПРАВЛІННІ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА.....	15
2.1 Аналіз застосування системного підходу щодо управління грошовими потоками підприємства.....	15
2.2 Застосування платіжного календаря як метод оптимізації управління грошовими потоками	19
2.3. Методика управління грошовими потоками підприємства шляхом визначення їх ритмічності, синхронності надходжень і витрат	25
3 РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ЗАСТАВИ ЙОГО ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	29
3.1 Дослідження оптимізації грошових потоків на підприємстві як передумови його ефективної діяльності.....	29
3.2 Аналіз ефективності системи управління грошовими потоками на підприємстві «ССТ».....	31
3.3 Удосконалення управління грошовими потоками підприємства «ССТ» ...	34
ВИСНОВКИ	40
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	43

ВСТУП

Актуальність теми. Дослідження питань управління грошовими коштами є першочерговими та досить актуальними, оскільки економічний розвиток підприємства базується на підтримці його фінансової рівноваги та водночас на забезпеченні максимізації основного цільового показника — вартості підприємства, головним чинником формування якої є грошові потоки.

Теоретичні та методичні аспекти сутності організації системи управління грошовими потоками підприємства розглядали в своїх роботах Харченко, В.А., Цемрюк, А. С. , Барабаш Н.С. , Нагайчук В.В. та інші. Проте враховуючи проблемні питання, які виникають в процесі управління грошовими потоками, враховуючи тенденції розвитку бізнесу, виникає необхідність дослідження щодо можливостей удосконалення системи управління грошовими потоками.

Мета роботи. Метою магістерської роботи є дослідження особливостей системи управління грошовими потоками на підприємстві та пошуку можливостей її удосконалення.

З метою роботи були поставлені наступні завдання:

- дослідити сутність системи управління грошовими потоками, її особливості та основні аспекти;
- проаналізувати основні дослідження і публікації; з питань оптимізації системи управління грошовими потоками підприємства
- дослідити основні проблеми системи управління грошовими потоками;
- запропонувати застосування пліжного календаря підприємством, як засіб оптимізації грошових потоків;
- дослідити методику управління грошовими потоками шляхом визначення їх ритмічності, синхронності надходжень і витрат, проаналізувати їх основні показники;
- проаналізувати ефективність системи управління грошовими потоками на прикладі приватного підприємства «ССТ» та запропонувати шляхи її удосконалення.

Об'єктом дослідження є приватне підприємство «ССТ»

Предметом дослідження є система управління грошовими потоками підприємства.

Методи дослідження. У роботі були застосовані такі методи наукового дослідження, як метод порівняння, факторний аналіз, табличні та графічні методи тощо.

Теоретичною основою дослідження є наукові праці фахівців, періодична література, інтернет-ресурси з питань. **Інформаційною базою роботи** є фінансова звітність, статистичні дані, інтернет ресурси.

У першому розділі ми провели дослідження щодо сутності, основних аспектів та особливостей управління грошовими потоками.

У другому розділі обґрунтували доцільність використання системного підходу в управлінні грошовими потоками. Визначили доцільність використання платіжного календаря, як запоруки успішного управління грошовими потоками.

У третьому розділі, на основі проведеного дослідження та користуючись отриманими знаннями, ми навели основні рекомендації щодо вдосконалення системи управління грошовими потоками.

Новизна роботи: набули подальшого дослідження питання щодо особливостей системи управління грошовими потоками та розробці рекомендацій щодо її удосконалення.

1 ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА: АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПРОБЛЕМ

1.1 Дослідження особливості системи управління грошовими потоками підприємства

Термін «система» являє собою сукупність, сполучення частин, які об'єднані в одне ціле. Термін «Система управління», як говорить Зуб А.Т. це: «поєднання елементів управління в один цілісний механізм з метою досягнення цілей і прийняття результативних управлінських рішень компанії» [1].

Система управління грошовими потоками, як і будь-яка інша система, має свою мету та цілі. Від того, наскільки ефективно вона буде організована, в певній мірі буде залежати економічне благополуччя підприємства. Отже, дане дослідження актуальне. На рисунку 1.1. представлено графічне зображення типової системи управління грошовими потоками.

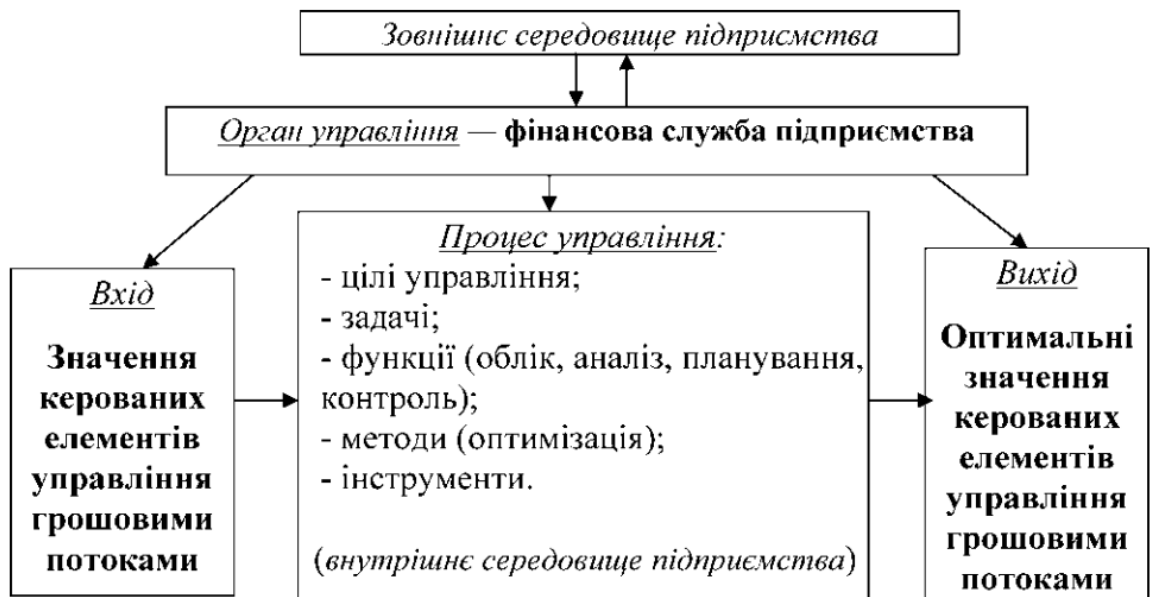

Рисунок 1.1 – Схема системи управління грошовими потоками підприємства [2, с.161].

Як зображено на схемі (Рисунок 1.1), який розробив Харченко, В.А. , на процес управління системи грошових потоків впливають певні чинники, які

обумовлені динамікою внутрішнього і зовнішнього середовища компанії. Автор пояснює, що «на вході в систему управління розташований об'єкт управління - елементи грошового потоку. Зовнішні фактори впливають на процес входу, виходу і прямого управління, за які відповідають такі фінансові служби організації як фінансовий відділ, аналітичний відділ» [2, с.161].

Бертонеш М. і Найт Р. виділили основні положення при визначенні рівня ефективності та успішності системи управління грошовими потоками [3, с. 130-132], серед них:

- активні заходи щодо управління грошовими потоками сприяють отриманню додаткової виручки безпосередньо від грошових активів;
- сприяє скороченню додаткових потреб у позиках;
- може забезпечити фінансову рівновагу компанії в процесі її розвитку;
- грошові потоки компанії використовуються практично у всіх аспектах;
- ефективний та раціональний менеджмент компанії щодо системи грошових потоків є важливим економічним аспектом для прискорення обороту капіталу компанії;
- можна використовувати свої фінансові ресурси більш розумно та економічно;
- оптимізація системи грошових потоків зможе вирішити проблему ритмічності виробничого процесу компанії;
- знижує ризик банкрутства компанії [3, с. 130-132].

Отже, за результатами дослідження щодо особливостей організації і функціонування системи управління грошовими потоками та її ролі у діяльності підприємства, можна сказати, що її ефективна організація може сприяти фінансові рівновазі та значному покращенню функціонування підприємства в цілому. Також ми визначили, що система управління грошовими потоками має методи та інструменти управління, також має мету, на основі якої сформовані основні задачі та функції щодо досягнення поставленої мети.

1.2 Сутність і основні аспекти управління грошовими потоками на підприємстві

Литвин І. С. у своїй роботі визначив, що «грошовий потік компанії складається з серії розподілених в часі грошових надходжень та їх вибуття, а також еквівалентів (готівкові гроші, кошти на банківських рахунках, акції), які використовуються у процесі господарювання» [4, с. 52]. Грошові кошти підприємства це готівкові гроші в касі а також кошти, які знаходяться на її банківських рахунках. Еквіваленти можна вільно конвертувати в грошові кошти, маючи невеликий ризик по відношенню зміни вартості [4, с. 52]. У таблиці 1.1. наведено класифікаційну сукупність видів грошових потоків.

Таблиця 1.1 - Класифікація грошових потоків [4]

№ з/п	Критерій або ознака класифікації	Класифікаційна сукупність
1.	Вид фінансово-господарської діяльності	операційний грошовий потік інвестиційний грошовий потік фінансовий грошовий потік
2.	Масштаб діяльності (центри формування грошових потоків)	грошовий потік по підприємству грошовий потік по підрозділах грошовий потік по центрах відповідальності грошовий потік по окремих господарських операціях
3.	Зміна залишків грошових коштів — резерву ліквідності	вхідні грошові потоки вихідні грошові потоки
4.	Валюта деномінації	грошові потоки в національній валюті грошові потоки в іноземних валютах
5.	Розподіл у часі	поточні (теперішні) грошові потоки очікувані (майбутні) грошові потоки

При проведенні дослідження ми визначили, що грошові потоки компанії відіграють важливу роль у фінансових показниках. Вони є основою самофінансування підприємства (можливість і необхідність самостійно приймати рішення щодо джерел забезпечення коштами), та як зазначав Литвин І.С. в своїй роботі, - «їх ефективно управління дозволяє отримувати додаткову вигоду, в процесі економічної діяльності, з внутрішніх джерел фінансування» [4, с. 52].

Згідно з думками Бланка І.А., далі цитую: «основна мета системи управління грошовими потоками це забезпечення фінансової збалансованості та

стабільності компанії в міру і в процесі її розвитку за рахунок врівноваження і синхронізації припливу і відпливу коштів» [5, с. 624].

Ми визначили, що в процесі досягнення головної мети і завдань, система управління грошовими потоками виконує ряд важливих функцій, які вказані на рисунку 1.2. Схему розробив Литвин І.С.

Основні функції управління грошовими потоками	
<i>Загальні функції управління грошовими потоками, що характерні для будь-якої управлінської системи</i>	<i>Специфічні функції управління грошовими потоками як спеціальної сфери управління підприємством</i>
1. Розробка політики управління грошовими потоками	1. Управління грошовими потоками у процесі операційної діяльності підприємства
2. Створення ефективної інформаційної системи управління грошовими потоками	2. Управління грошовими потоками у процесі інвестиційної діяльності підприємства
3. Здійснення аналізу формування грошових потоків	3. Управління грошовими потоками у процесі фінансової діяльності підприємства
4. Здійснення планування грошових потоків	
5. Розробка дієвої системи стимулювання реалізації прийнятих управлінських рішень щодо формування грошових потоків	
6. Здійснення ефективного контролю за реалізацією прийнятих управлінських рішень щодо формування грошових потоків	

Рисунок 1.2 – Основні функції управління грошовими потоками [4, с. 54].

З нашого боку, при дослідженні теми магістерської роботи, також були визначено інші складові мети. Зокрема, нами визначено, що мета ефективної системи управління грошовими потоками забезпечити фінансово-економічну рівновагу, певний баланс. Для цього необхідно скоригувати та компенсувати доходи і витрати грошових коштів компанії. Система управління грошовими потоками підприємства повинна бути ефективною, так як це є одним із провідних аспектів на шляху до досягнення мети підприємницької діяльності – збільшення прибутковості, підвищення капіталу за рахунок збільшення щорічного доходу і зростання ринкової вартості компанії.

1.3 Аналіз досліджень і публікацій щодо управління грошовими потоками на підприємстві та їх оптимізації

Як ми бачимо, рух коштів на підприємствах має важливе значення. Багато вчених-економістів у своїх дослідженнях сходилися до однієї думки та зазначали, що як в разі припинення грошового потоку або збою в самій системі, можуть виникнути дуже негативні наслідки, пов'язані зі зниженням показників фінансового стану компанії. З кожним роком важливість даної теми збільшується, що має чіткий зв'язок з постійним розвитком економіки. Ця теоретична і практична проблема привертає увагу багатьох вчених-економістів. Результати роботи деяких ми проаналізували та зробили відповідні висновки.

Отже, дослідженнями про особливості функціонування системи управління грошовими потоками, її головну мету, цілі та завдання, а також її проблемами і перспективами займалися багато вчених. Особливу увагу було приділено дослідженню сучасного стану системи управління грошовими потоками як в нашій країні так і в світі, з метою пошуку їх рішень, а також можливих шляхів вдосконалення. Серед таких вчених можна виділити: А.Є. Майборода [6], І. С. Литвин [4], Андрієць В. [7], Сергєєва О.Р. [8], Нагайчук В.В. [9] і інші.

Семенова, С. М. у своїй статті [10] також провела дослідження щодо поглядів вчених на проблематику менеджменту системи грошових потоків організації, виділила основні прогалини в системі та, в результаті чого, проаналізувала вибір можливих шляхів їх вирішення, обґрунтувала наукову новизну в складі наведених публікацій. Автор виділила основні питання, які потребують подальших та першочергових досліджень, так як вони недостатньо освітлені, зокрема, що стосується розробки та впровадження системи стратегічного управління грошовими потоками, беручи до уваги сучасні умови господарювання, з дослідженням галузевих особливостей.

Сергєєва О.Р. в статті [8] досліджувала безпосередньо сутність та значення терміна «грошових потоків», поняття системи управління (продемонструвала її у вигляді схеми), провела дослідження щодо основних проблем, які виникають в умовах кризи та зробила відповідні висновки. Сергєєва О.Р. також провела

дослідження щодо пошуку головних аспектів системи управління грошовими потоками компанії.

У статті [4] автором досліджені значення поняття "грошових потоків", визначено сутність, значення і функції. Автор проаналізував методи вдосконалення системи управління грошовими потоками, що можна застосувати в сучасних умовах, ним була проведена оцінка ефективності системи управління грошовими потоками і визначені основні напрямки її оптимізації.

В статті [11] автор провів дослідження за значимістю і ролі грошових потоків в функціонуванні підприємства з акцентом на сучасні умови ринкової економіки. Автором було розроблено варіант моделі системи управління грошовими потоками, що може бути достатньо ефективною в сучасних умовах. Бондарчук В.А. висвітлив у своїй роботі основні фактори впливу на систему грошових потоків компанії та, що досить важливо та актуально, було визначено місце контролінгу в даному процесі. У статті Біленко Д.В [12] були сформульовані чіткі умови до управлінського процесу системи грошовими потоками, в результаті чого був зроблений висновок, що для відповідності наведеним в статті вимогам всі потоки повинні бути синхронізовані. Автор виділяє таким чином синхронізації як надання потокам відповідних керуючих і коригувальних дій. Автор зробив висновок, що «велика кількість факторів ризику та невизначеності ускладнюють цей процес. Для забезпечення оптимізації системи ресурсних процесів та з розгляду їх взаємозв'язків між собою, а потім, з подальшою метою по виявленню існуючих ризиків, автор визначив основні властивості системи управління грошовими потоками, та в подальшому, на основі аналізу корпоративної діяльності, формується механізм управління координацією процесів». Метод, запропонований у цій статті, поданий у формі безперервних і розумних кроків і описаний у вигляді діаграм.

1.4 Дослідження проблем управління грошовими потоками на підприємствах

Головна задача управління грошовими потоками, про що стверджують більшість науковців, полягає в забезпеченні платоспроможності підприємства. Андрієць В. зазначив, що «за своєю суттю грошові потоки є відображенням, індикатором і результатом функціонування всіх бізнес-процесів організації», з чим я погоджуюся. Він також говорить, що «для виконання цього завдання необхідно чітко та прозоро провести планування щодо всіх фінансових потоків підприємства, необхідно ефективно організувати роботи всіх підрозділів, що несуть відповідальність за рівень розвитку управління грошовими потоками. Підприємству необхідно додатково провести стимулювання і заохочення працівників перелічених вище підрозділів. Важливою складовою повинні бути контроль процесів залучення і розподілу грошових потоків та в результаті - регулювання виявлених відхилень. Вирішення цих питань є надважливими, проте це неможливо зробити без чітко сформованих методів менеджменту» [7].

Цемрюк А.С. зазначає, що «основними проблемами управління грошовими потоками є:

- допущення помилок в обліковій документації;
- відсутність або недосконалість чітко розробленого процесу складання фінансових планів;
- відсутність чіткого розмежування управління грошовими потоками;
- низька якість застосування грошових коштів в процесі здійснення зовнішньоекономічної діяльності;
- система планування грошових потоків недостатньо гнучка;
- недотримання пропорцій розподілу коштів для здійснення реальних і фінансових інвестицій;
- низький рівень застосування в процесах управління грошовими потоками сучасних технологій;
- нерациональне встановлення інтервалів і методів планування тощо» [13, с.154].

Цемрюк А.С підкреслив, що «реалізація ефективної системи планування грошових потоків сприятиме відновленню чіткого управління збалансованістю доходів і витрат, збільшити рівень його фінансової та виробничої гнучкості, раціонально маневрувати ресурсами підприємства, вчасно здійснювати управління борговими зобов'язаннями і підвищити ліквідність і платоспроможність підприємства» [13, с.154].

Отже, недостатнє вирішення проблем підприємств в області управління грошовими потоками призводять до зниження їх ефективної діяльності та, в подальшому появі нових перешкод щодо досягнення основних цілей підприємств – отримання прибутку. Чіткий і узгоджений менеджмент системи грошових потоків, з точки зору однієї з найважливіших частин фінансової діяльності, дозволить раціонально провести оптимізацію і синхронізувати наявні грошові потоки для підтримки фінансової рівноваги організації.

2 ВИЗНАЧЕННЯ МЕТОДИКИ АНАЛІЗУ РУХУ РОШОВИХ КОШТІВ, ОБГРУНТУВАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ ТА МЕТОДУ ПЛАНУВАННЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ В УПРАВЛІННІ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Аналіз застосування системного підходу щодо управління грошовими потоками підприємства

В структурі управління грошовими потоками лежить концепція грошового кругообігу. Корнєєва Н.О. та Барабан Т.В. пояснили її сутність в своїй роботі. Так, вони описують даний процес - гроші перетворюються в запаси, дебіторську заборгованість і назад в гроші, таким чином закінчуючи цикл оборотних коштів компанії. Цей процес доволі складний. Коли грошовий потік скорочується чи повністю блокується, компанія стає неплатоспроможною. Негативно позначаються на результати діяльності компанії не тільки дефіцит, але і надлишок грошових потоків. Недостаток грошових коштів компанія може відчувати навіть в тій ситуації, коли офіційно вона залишається прибутковою [14, с. 299].

Досліджуючи літературу, ми вияснили, що механізм управління, як і бідь-який інший процес, повинен ґрунтуватися на принципах системності, достовірності, динамічності, зосередженості на цілях компанії, доступності, достатньої ефективності та адаптивності до непередбачуваних обставин та змін. На рисунку 2.1, представлена вашій увазі, система управління грошовими потоками, яку запропонував у своїй роботі Іванчук О.В. [15, с. 768].

Оптимізація грошових потоків сприяє не тільки підтримці фінансового балансу компанії, а й у гарантуванні росту грошового потоку підприємства [16, с. 387].

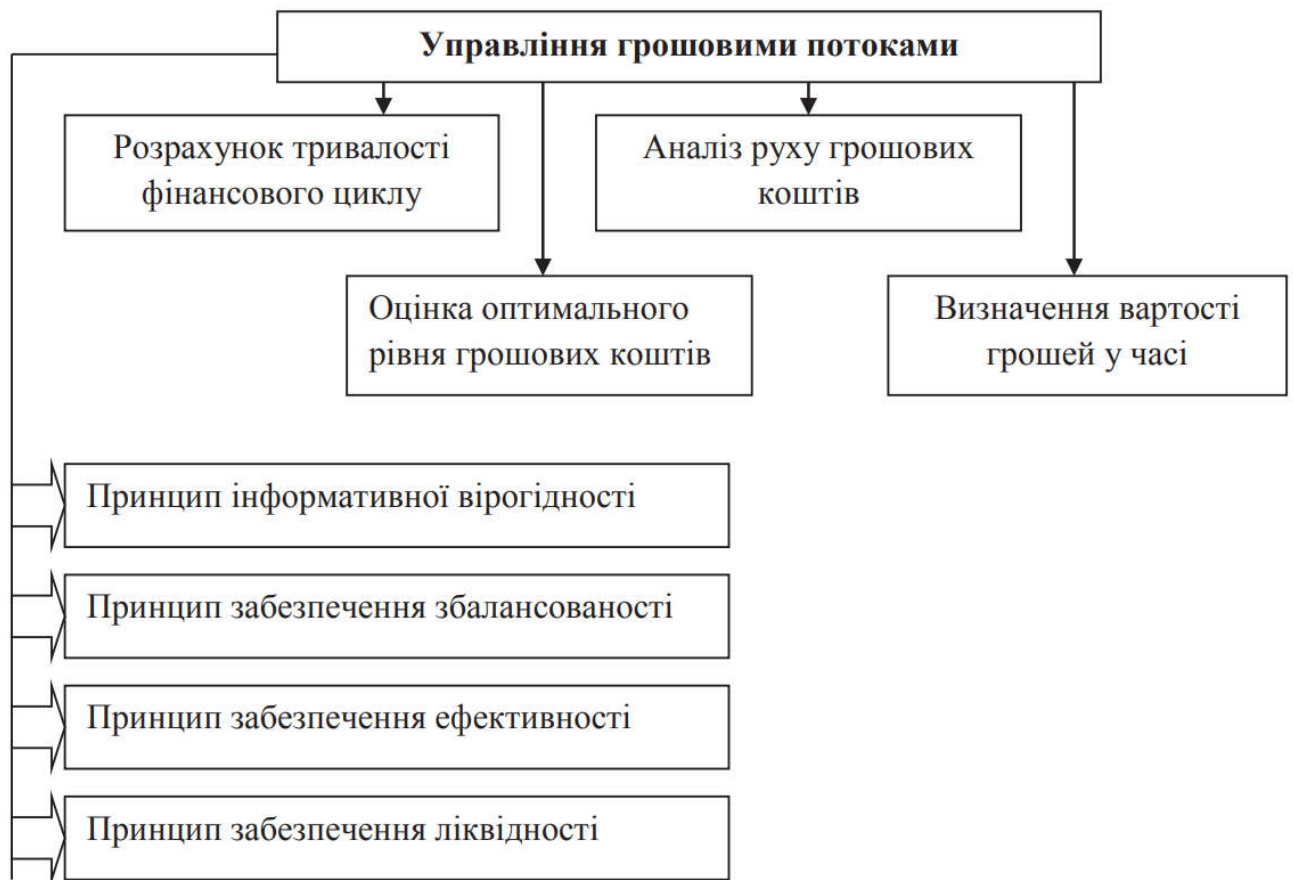

Рисунок 2.1 – Система управління грошовими потоками [16, с. 387]

Механізм управління - це конкретна модель із низкою операцій, спрямованих на досягнення конкретних цілей та мети, в даному випадку на оптимізацію грошового потоку. Як зазначає Харченко В.А.: «...він повинен базуватися на принципах системності, інтегрованості, достовірності, динамічності, орієнтованістю на цілі компанії, продуктивності, поліваріантність, з урахуванням особливостей господарювання підприємства, що є важливим фактором» [2]. На рисунку 2.2 зображено основні складові механізму управління грошовими потоками компанії.

Для оперативного контролю коштами розробляється більш детальний бюджет, щомісячний (або згідно з кварталам) графік виплат - платіжний календар.

Платіжний календар, як вважає Корнєєва Н.О.: «сприяє ефективному управлінню та контролю рух грошей в компанії, як в короткостроковій перспективі (на день, на тиждень), так і в довгостроковій (місяць, рік).

Складається платіжний календар із двох частин: витратної та дохідної. Його важливою функцією є можливість установлювати певні межі витрат, відповідно до статей витрат та класифікації. Також, він дає здатність управляти не тільки грошовими коштами» [14, с. 298-302].

Рисунок 2.2 - Основні елементи механізму управління грошовими потоками компанії [17]

Лахтіонова Л.А. вважає, що «важливим фактором покращення рівня управління грошових потоків, як показало дослідження, є розгляд та систематизація факторів, що мають безпосередній вплив на їх обсяг і характер прояву в часі. Це актуально, не залежно від виду діяльності підприємства. Зовнішні фактори включають загальну проблему неплатежів, низьку виробничу та купівельну спроможність, несприятливі умови позики та недосконалу податкову політику» [17, с. 167].

До внутрішніх факторів, що впливає на грошовий оборот компанії, є: низька конкурентоспроможність, високі виробничі витрати, відсутність довгострокових інвестиційних ресурсів для ринкових інвестицій та обмеженість ринків.

Аналіз даних щодо діяльності підприємства дуже важливий у процесі удосконалення. Як вважає Майборода О.В.: «це є не тільки основою для раціоналізації та вибору конкретної галузі вдосконалення, але також може бути показником задовільного стану цілі оптимізації. Для багатьох компаній це доволі складна задача, яка потребує детального дослідження. Важливою роллю у впровадженні оптимізаційних заходів є оцінка отриманих вибірових результатів, яка також може розглядатися як остаточний показник, який може надати інформацію про досягнення мети оптимізації» [6, с. 110].

Також Майборода О.В., визначила, що «брак джерел довгострокових інвестицій негативно впливає на перспективну здатність підприємства гарантувати оптимальний грошовий потік.» [6, с. 110].

Для підвищення ефективності системи управління грошовими потоками компаній необхідно [14, с. 300-301]:

- дослідити галузеві закономірності системи грошових коштів;
- знайти шляхи та удосконалити методологію аналізу грошових потоків;
- визначати потоки в бухгалтерському обліку, включаючи оперативну інформацію з метою встановлення своєчасного і повного інформаційного забезпечення;
- враховувати фактори руху коштів суб'єктів господарювання за невизначених умов ризику.

З огляду на специфіку і складність проблем, які pojawiaються в процесі діяльності, виділяють такі напрямки оптимізації системи грошових потоків як [14, с. 301]:

- забезпечення надійності правового захисту підприємницької діяльності та призупинення постійних змін чинного законодавства;
- модернізація і структурна перебудова виробничого потенціалу, зниження його енерго- та матеріалоємності;
- подальше вдосконалення технології фінансових розрахунків для зниження операційних потреб компанії в необхідних засобах;
- вдосконалити фіскальну політику, особливо для зменшення податкового тиску та максимального спрощення процедур управління податками;
- пошук альтернативних джерел ліквідності.

З огляду на вищевикладене, ми вважаємо важливим звернути увагу на наступні напрямки для ефективного управління системою грошових потоків компанії [14, с. 301]:

- навіть для компанії, яка успішно працює та приносить прибуток, причиною невиконання своїх зобов'язань може бути дисбаланс між різними видами грошових потоків. Так, Корнеєва Н.О. вважає, що «координація надходження та виплати коштів у ході управління грошовими потоками компанії усуває цю проблему, оскільки це фактор неплатоспроможності організації і появи додаткових витрат» [14, с. 301]. Перш за все, це показує, що поточний залишок грошових коштів компанії та накопичені інвестиційні ресурси для фінансових інвестицій ефективно використовуються;

- маючи ефективний рівень управління, можна забезпечити раціональне витрачання фінансових ресурсів, що складаються з внутрішніх джерел, для зниження залежності від рівня розвитку компанії, від заманцівих кредитів. Ця форма управління може бути використана на ранніх стадіях її життєвого циклу, але матиме обмежений доступ до зовнішніх ресурсів.

2.2 Застосування платіжного календаря як метод оптимізації управління грошовими потоками

Формування грошових потоків на підприємстві має різні рівні важливості для забезпечення стабільності корпоративної короткострокової та довгострокової фінансово-господарської діяльності..

Я вважаю, що календар платежів є найефективнішим та найнадійнішим інструментом управління грошовими потоками.

Цемрюк А.С. в своїй роботі писав: «створення і подальше використання календаря платежів дозволяє компаніям: покращити поточне управління поточних платежів та зменшити збитки внаслідок нецільовеоштів; розробити відповідні стійкі та доцільні короткострокові плани доходів та виплат; отримувати повну, детальну та надійну інформацію про наявність та кількість грошових коштів, заощаджувати при залученні додаткових позик та додатковому

фінансуванні» [15, 2]. Важливим елементом повинен бути контроль процесів залучення і розподілу грошових потоків.

Сучасні інструменти управління грошовими потоками включають таке: складання бюджету, збір інформації, перегляд, моніторинг, контроль та затвердження платежів, система оперативного планування, оперативне та дієве управління платежами [7, 16].

Так, Єрешко Ю.С. в своїй роботі писав, що «при формуванні бюджету на основі плану купівлі-продажу на деякий час розроблятиметься план руху грошових потоків. У цьому процесі ми зможемо виявити фінансові прогалини та вжити необхідних заходів. Використання плану бюджетів грошових потоків дозволяє знайти відповіді на питання про те, хто, коли, та з якою метою і скільки грошей було або може бути використано. Бюджети видатків також важливі при управлінні грошовими потоками» [18].

Таке планування спрямоване на управління поточними потребами і надходженнями грошових коштів і є доповненням до поточного плану. Кінцевою метою оперативного планування є, головним чином, платіжний календар, що дозволяє більш детально та точніше визначати касові розриви. Всі ці операції необхідні для забезпечення успішної діяльності підприємства в цілому. Також він зазначив, що «календар платежів може бути сформований відповідно до планової форми заявки на отримання та витрати. За допомогою розроблення такого календаря можна відслідкувати плановий залишок коштів кожного банківського рахунку на початок та кінець періоду. Це дуже зручно та ефективно в системі управління» [18]. Однак цих даних може бракувати для аналізу причин касового розриву. Тому календар можна розроблювати більш детальний і використовувати додатково більше інформації про підрядників, контракти тощо.

Даний вид плану є одним з видів оперативного планування та управління руху грошових потоків. Основною метою підготовки якого є визначення конкретного часу, коли підприємство отримує кошти та платежі, і доведення їх до конкретних виконавців у вигляді запланованих завдань.

Календар платежів складається з двох частин: витрат і доходу. Використовується для бюджетування наявних у компанії коштів та майбутніх

фінансових потреб. Це є досить актуальним методом плану витрат та надходжень в сучасних умовах господарювання. Платіжний календар – баланс за певну календарну дату. Інформаційною базою для платіжного календаря, які перераховує в своїй роботі Єрешко Ю.С., є: «план продажів, кошторис виробничих витрат, інформація щодо витрат на вдосконалення технології виробництва, кошторис витрат на використання фонду оплати праці, витрати на соціальне страхування тощо» [18].

Найпоширеніша форма платіжного календаря - це розробка його з поділом на два розділи: графіка майбутніх виплат та майбутніх грошових потоків. Кожне підприємство розробляє його відповідно до особливостей та специфіки своєї діяльності. Найголовніше при його підготовці - це фактична оцінка доходів та витрат.

Складання платіжного календаря дозволяє визначити певну послідовність і час для виконання всіх розрахунків, своєчасне перерахування платежів та забезпечення фінансування звичайної господарської діяльності підприємства. Календар платежів, як правило, короткостроковий.

Важливий попередній відбір та перевірка заявок. Період визначається, виходячи з періодичності основних платежів компанії. Календар платежів, такий собі графік виплат, охоплює всі безготівкові та готівкові витрати та надходження, включно відносини з бюджетами та банками.

Таким чином, як показало теоретичне дослідження, платіжний календар дозволяє перевіряти та вести неперервний контроль щодо стану власних коштів підприємства. Він також заявляє, що кошти слід використовувати у формі позикового капіталу. Важливий попередній відбір та перевірка заявок.

Типові етапи складання календаря платежів зображено на рисунку 2.3.

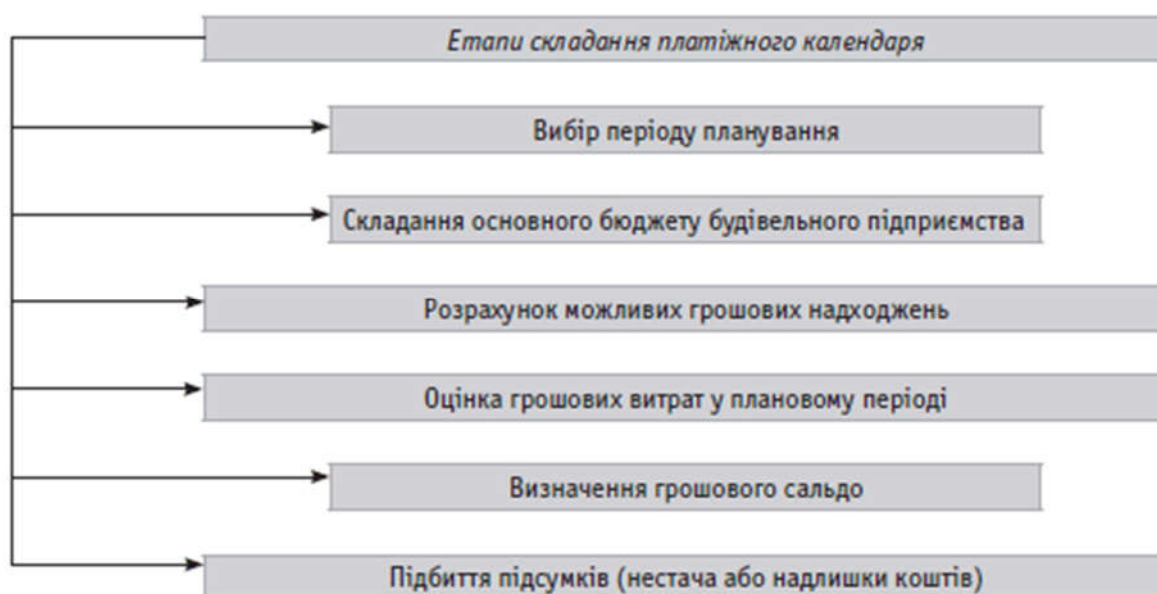

Рисунок 2.3 – Етапи складання платіжного календаря [19]

Процес створення платіжного календаря зазвичай підприємства поділяють на такі етапи:

- вибір бажаного періоду плану;
- розрахунок коштів, які компанія може отримати;
- аналіз грошових витрат за плановий періоду;
- визначення залишку грошових коштів;
- підсумок (резюме), в якому вказується недостатній чи надмірний обсяг коштів на підприємстві на даному етапі;
- підготовка основного бюджету організації.

Нагайчук В.В. у своїй роботі писав, що «кжне підприємство, в залежності від своєї діяльності, коригує етапи та інформацію, що застосовується при розробці плану платежів (платіжного календаря)» [9]. Як ми вже неодноразово відмічали, це надійний спосіб контролю руху коштів підприємства. Проте, як і в будь-якого методу, в ньому є певні недоліки. Не дивлячись на це, за результатами нашого дослідження, ми визначили, що все таки застосування даного виду планів все таки переваг має більше.

Застосування платіжного календаря дозволить:

- поліпшити керованість поточних платежів та зменшити збитки внаслідок нецільового використання коштів;

- скласти середньострокові та короткострокові плани щодо надходжень та виплат;

- мати в постійному доступі повну та достовірну інформацію про всі наявні грошові кошти [9].

Перша частина платіжного календаря - це видаткова частина, яка відображає всі розрахунки та грошові перекази. Друга частина в свою чергу відображає рівень доходів підприємства. Нагайчук В.В. зазначає, що: «співвідношення між цими двома частинами дозволить забезпечити їх рівність або перевищення доходів і надходжень над видатками. При перевищенні на видатками, надлишки коштів залишатимуться на поточному рахунку компанії, а це означає, що фінансове становище компанії в майбутньому буде стабільніше» [9].

Також він говорить, що «витрати, які перевищують дохід, свідчать про зниження здатності компанії оплачувати майбутні витрати» [9] так, виходячи з цього, ми зрозуміли, що в даному випадку частину неперіоритетного платежу слід перенести на інший календарний період, щоб максимально пришвидшити перевезення та продаж товару.

Першочерговими та важливими даними для підготовки платіжного календаря є [9]:

- 1) дані про облік операцій з поточними рахунками в банку;
- 2) дані обліку передачі розрахункових документів до комерційного банку;
- 3) інформацію щодо термінових та заборговані платежі постачальникам;
- 4) графік та результати реалізації виробленої продукції;
- 5) план доставки та розгрузки продукції;
- 6) стан розрахунків з боржниками та кредиторами та ін.

Як говорить Нагайчук В.В., «щоб забезпечити стабільний потік доходів від реалізації, підприємству, за допомогою даного календарного плану, необхідно встановити фінансовий контроль щодо процесу виконання плану транспортування готової продукції» [9].

З огляду на це, на нашу думку, обов'язковою умовою складання календаря платежів є ведення оперативного фінансового обліку стану запасів готової продукції, прогресу транспортування та реалізації продукції і головне - прибутку.

Як показало наше дослідження, при розробці платіжного календаря підприємством, найважливішим моментом є справжня оцінка грошових надходжень і витрат.

Грошові доходи аналізують за такими статтями: перехідна дебіторська заборгованість; надходження коштів від продажі за протермінованою заборгованістю; виторг від реалізації продукції, послуг тощо; інші надходження – виділені кошти з бюджету, ще може бути використана фінансова допомога тощо.

Єрешко Ю.О. говорить, що «залишок грошових коштів на певний календарний день визначається як різниця між доходами та витратами за попередній плановий період» [18].

Єрешко Ю.О. у своєму дослідженні [18] зазначає, що «...як надійний інструмент управління грошовими потоками бізнесу, платіжний календар може: максимально оптимізувати та синхронізувати приплив та відтік грошових потоків; забезпечити пріоритетність платежу відповідно до впливу підприємства на кінцевий результат фінансової діяльності; забезпечити ліквідність грошових потоків компанії» [18].

З огляду на це, є необхідна потреба у підвищенні ефективності рівня управління грошовими потоками. Шубіна В.В. у своєму дослідженні вказує, що «в такому випадку, необхідно проводити такі заходи:

- урахувувати фактори потоку коштів в умовах невизначеності та ризику;
- застосовувати в практиці управління розрахунок системи показників грошових потоків як показників фінансової стійкості, стабільності та нормальної платоспроможності;
- проводити безперервне навчання спеціалістів;
- визначати потоки в обліковій, а також у оперативній, інформації з метою створення повного інформаційного забезпечення;
- вивчати галузеві закономірності грошових потоків з подальшим врахуванням її у практиці обліку, а також аналізу;
- удосконалити методика, яка повинна застосовуватися, виходячи з поточного стану підприємств» [20].

Тому метою розробки та застосування платіжного календаря є запровадження більш ефективних засобів для удосконалення системи управління фінансами на підприємстві в рамках управління грошовими коштами.

2.3. Методика управління грошовими потоками підприємства шляхом визначення їх ритмічності, синхронності надходжень і витрат

Апришкін І.О. у своїй роботі зробив висновок, що «достатність грошових коштів визначає життєздатність та поточну ефективність діяльності компанії, тобто надмірний чи недостатній грошовий потік» [21, с. 3]. Так, в результаті дослідження, стало зрозуміло, що якість грошового обороту компанії залежить не тільки від складу грошових потоків. Важливими факторами є показниками ритму, синхронності доходів, витрат та ефективності руху грошових потоків.

Для оцінки ефективності руху коштів використовуються цілий ряд показників. Вкажемо та проаналізуємо нижче найголовніші та частіш використовувані. Серед них є:

1) Синхронність надходження та витрат грошових потоків — відображає відповідність часу та суми надходжень та платежів у системі грошових потоків [21, с. 3].

$$C_i = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (H_n - B_n)^2}{n}} \quad (2.1)$$

Де H_n , B_n – надходження та витрати грошових коштів відповідно;

n – кількість днів в аналізованому періоді

C_i - синхронність надходження та витрат.

2) «Рівномірність надходження грошових коштів — вказує на розподіл вхідного грошового потоку у відповідності до звітного періоду за часом. Також цим показником можна визначити різницю між щоденним та середньоденним показником грошових потоків» [21, с. 3].

$$P_H = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (\bar{H} - H_n)^2}{n}} \quad (2.2)$$

де P_H – рівномірність надходження грошових коштів
 \bar{H} – середній розмір надходження грошових коштів;

3) «Рівномірність витрат грошових коштів – вказує на те, як вихідний грошовий потік розподіляється з плином часу у звітному періоду. Тобто визначається, наскільки рівномірними є розподіл потоків протягом певного періоду» [21, с. 4].

$$P_B = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (\bar{B} - B_n)^2}{n}} \quad (2.3)$$

де P_B – рівномірність витрат грошових коштів
 \bar{B} – середній розмір витрат грошових коштів;

4) «Коефіцієнт синхронізації надходження та відтоку грошових коштів середнє відхилення між припливними та відпливними грошовими потоками як частку від загального потоку грошових потоків. Найпозитивнішим варіантом у результаті буде максимальна наближеність значення коефіцієнта до нуля» [21, с. 4].

$$K_c = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (H_n - B_n)^2}{n}} : \bar{H} \quad (2.4)$$

де K_c – Коефіцієнт синхронності надходження та витрат грошових коштів

5) «Коефіцієнт рівномірності надходження грошових коштів. Найкраща варіант – максимальне приближення розрахункового значення показника до нуля, що являється ознакою однорідності надходжень грошових коштів. Даний показник показує частку середнього відхилення грошового потоку, що надійшов, від його середнього значення у розмірі вхідного грошового потоку, тобто наскільки щоденний грошовий потік відрізняється від середнього значення за день» [21, с. 4].

$$K_p = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (\bar{H} - H_n)^2}{n}} : \bar{H} \quad (2.5)$$

де K_p – коефіцієнт рівномірності надходження грошових коштів

б) «Коефіцієнт рівномірності використання грошових коштів. Майже такий як і попередній показник, проте різниця в тому, що за допомогою нього можна визначити розподіл у часі грошовий відтік. Отже, він вказує на частку середнього відхилення грошового відтоку від його середнього значення у обсязі вихідного грошового потоку» [21, с. 4].

$$\hat{E} \hat{\sigma} \hat{a} = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (\bar{B} - B_n)^2}{n}} : \bar{B} \quad (2.6)$$

де K_{rv} – коефіцієнт рівномірності використання грошових коштів

Один із аспектів аналізу є розрахунок достатності чистого грошового потоку, що відтворюються компанією, з точки зору потреб, які вона фінансує. Для цього доцільно застосовувати коефіцієнт достатності чистого грошового потоку.

Досліджуючи рівномірність та синхронність формування різних видів грошових потоків, розраховують динаміку коефіцієнта ліквідності грошового потоку підприємства.

Ліквідність грошового потоку. Показує рівень забезпеченості відтоку та притоку грошей підприємства. Оцінюється з використанням коефіцієнта ліквідності грошового потоку – співвідношення грошового потоку, що прибуває та відбуває. При значенні менше 1, компанії слід залучати додатково інвестиції, для оптимізації ситуації. Коефіцієнт ліквідності розраховується за формулою [21, с. 4]:

$$K_{л.г.п} = \text{ПГП} / \text{НГП} \quad (2.7)$$

Де ПГП – сума валового вхідного грошового потоку, а НГП - вихідного грошового потоку, вимірюється в грошових одиницях.

З метою оцінки наскільки рівномірно формуються і на скільки синхронними є позитивні та від'ємні грошові потоки, розраховують наступні статистичні показники варіації:

1) середнє квадратичне відхилення – показує відхилення індивідуальних значень (x_i) від середнього рівня показника (\bar{x}) [21, с. 4]:

$$\sigma = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (X_i - \bar{X})^2}{n}} \quad (2.8)$$

де n – кількість півперіодів

2) Коефіцієнт варіації – відносна міра відхилення індивідуальних значень від середнього рівня показника [21, с. 4]:

$$V = \frac{\sigma}{\bar{X}} \times 100\% \quad (2.9)$$

На результати діяльності і функціонування організації, через певний ряд факторів, негативний вплив можуть справляти не тільки дефіцитний, а й надлишковий грошові потоки.

Ці досліджувані показники дозволяють робити висновки, що синхронність надходження та відтоку грошових є характеристикою узгодженості прибуття та відбуття грошових потоків за їх обсягами. Їх нормальний розподіл у часі виявляє синхронність грошових потоків.

Рівномірність надходження грошових коштів характеризує ритмічність організації фінансових потоків. Однорідність руху грошових коштів є характеристикою ритму руху капіталу.

3 РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ЗАСТАВИ ЙОГО ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

3.1 Дослідження оптимізації грошових потоків на підприємстві як передумови його ефективної діяльності

Оптимізація та удосконалення системи грошових потоків компанії засноване на балансі обсягів надходження і відтоку грошових коштів. Відсутність такого балансу призводить до утворення дисбалансу (дефіциту або надлишку) грошових потоків, а також погано позначається на результаті функціонування компанії.

Негативні наслідки дефіцитного грошового потоку свідчать про зменшення ліквідності, а також рівню здатності компанії повністю і в строк погашати свою кредиторську заборгованість, що приводить до збільшення кредиторської заборгованості, збільшення фінансового циклу компанії та зниження виробничих показників споживання капіталу підприємства.

Нагайчук В.В. говорить, що «негативні наслідки надлишку грошового потоку в першу чергу відбиваються в тому, що кошти, які не беруть участь в обороті підприємства, створюють значні альтернативні витрати: реальна вартість існуючих засобів тимчасово втрачається, цикл руху капіталу скорочується через інфляцію, частина виручки теряється через простій коштів в зв'язку з не отриманої прибутком від вигідного розподілу коштів в операційному або інвестиційному процесі компанії» [9, с. 246].

Так, можна зробити висновок, що оптимізація системи грошових потоків - це процес вибору найкращої організаційної моделі з урахуванням умов та особливостей фінансових операцій. Результати оптимізації та реорганізації грошових потоків відображаються у плануванні, формуванні та використанні майбутніх грошових коштів. Основні проблеми, що виникають під час управління грошовим потоком компанії в кризових умовах, можна класифікувати як:

- помилки в обліковій документації;
- відсутність відмінностей в управлінні грошовими потоками в різних сферах діяльності;
- залучення сучасних інформаційних технологій у процесі управління грошовими потоками є низьким;
- недостатня обізнаність та компетентність менеджерів;
- відсутність чітко розроблених процедур складання і підготовки фінансових планів;
- порушення або допущенні помилок в порядку розподілу коштів для здійснення реальних і фінансових інвестицій;
- невідповідність гнучкості планування грошових потоків;
- недосконале управління;
- низька ефективність використання грошових коштів в результаті зовнішньоекономічної діяльності компанії;
- нераціональне та неефективне визначення інтервалів і методів планування та ін.

Ефективне управління грошовими потоками, як говорить Сергєєва О.Р., «...може забезпечити фінансову гнучкість, таку як збалансування надходжень та відтоку грошових коштів, збільшення продажів, оптимізація витрат шляхом раціонального перерозподілу ресурсів, залучення вигідних кредитних угод та підвищення платоспроможності компаній» [8].

Тому основним та першочерговим завданням підвищення ефективності системи управління грошовими потоками є забезпечення платоспроможності компанії. Перспективним дослідженням у цій галузі є вивчення можливих економічних збитків, спричинених неефективністю системи управління грошовими потоками компанії [8].

3.2 Аналіз ефективності системи управління грошовими потоками на підприємстві «ССТ»

Ефективне та якісне управління грошовими потоками, що гарантує стабільне та успішне існування компанії, засноване на об'єктивній і якісній оцінці.

Є 7 основних кроків в аналізі грошового потоку (відтоку та притоку коштів) які виділяє у своїй роботі Литвин І.С. [4, С. 53].

1. Підприємству необхідно проаналізувати обсяг і склад грошових потоків. Метою цієї процедури є визначення загального грошового потоку, основних тенденцій та коефіцієнтів їх розвитку.

2. Проведення аналізу джерел формування коштів, з визначенням структури позитивних грошових потоків на основі виду діяльності.

3. Здійснити аналіз використання коштів, метою яких є спрямування на переведення в готівку продукції компанії. Компанії рекомендується аналізувати відтік коштів, що відбувається в результаті операційної діяльності на основі виду платежу. Результати цього аналізу надають важливу інформацію з метою прийняття операційних рішень і прогнозування майбутнього стану початкового грошового потоку.

4. Аналіз рівномірності і збалансованості грошових потоків. Це є важливим моментом, оскільки його метою є виявлення та аналіз ситуації щодо основних видів грошових потоків шляхом встановлення ступеня збалансованості руху грошових потоків, а також пошуку можливої причини існування та постійних коливань грошових потоків, пошуку причин затримки надходження грошових коштів і перенесення на інші періоди планових витрат.

5. Аналіз грошових потоків, які використовуються в процесі життєдіяльності компанії.

6. Аналіз ліквідності грошових потоків компанії.

7. Підприємство аналізує синтетичні показники (застосування комплексного аналізу).

Послідовність аналізу грошових потоків підприємств (включаючи системи індексів аналізу) може забезпечити комплексне дослідження грошових потоків,

надає вичерпну та повну інформацію про стан та тенденцію розвитку грошових потоків, закладаючи основу для висновків та прийняття ефективних управлінських рішень. Проведемо цю оцінку на прикладі ПП "ССТ".

Основним видом діяльності аналізованого підприємства є роздрібна торгівля харчовими продуктами, напоями та тютюновими виробами.

Достатність грошових коштів визначає життєздатність, поточний успіх підприємства. Якість грошового обороту залежить ще й від ритму, балансу доходів, витрат та ефективності операцій. Основою оптимізації є забезпечення збалансованого обсягу операцій вхідних та вихідних грошових потоків. Основною метою оцінки якості управління потоками в компанії є визначення причин нестачі коштів або надлишків, а також джерела знань, доходу та сфери використання [14].

Основними показниками для аналізу грошових потоків є: коефіцієнт ліквідності та платоспроможності, а також динамічні та структурні показники руху коштів. Для визначення ефективності необхідно проаналізувати деякі показники, серед них: ліквідний грошовий потік, коефіцієнт ліквідності грошових потоків, обертання грошових коштів (результати продемонстровані в таблиці 3.1.)

Таблиця 3.1 - Показники оцінки грошових потоків

Показники	Рік			Абсолютна зміна	
	2016	2017	2018	2017-2016	2018-2017
Синхронність надходження та витрат грошових потоків, грн	0,26	0,14	11,85	-0,12	11,71
Рівномірність надходження грошових потоків, грн.	26,27	9,36	28,58	-16,91	19,22
Рівномірність витрат грошових коштів, грн.	14,22	9,56	5,35	-4,66	-4,21
Коефіцієнт синхронності надходження та витрат грошових коштів, %	0,03	0,01	0,01	-0,02	0
Коефіцієнт варіації надходження грошових коштів, %	1,05	0,29	0,73	-0,76	0,44
Коефіцієнт варіації вихідного грошового потоку, %	0,52	0,30	0,14	-0,22	-0,16
Коефіцієнт рівномірності надходження грошових коштів, %	98,95	99,71	99,27	0,76	0,44
Коефіцієнт рівномірності використання грошових коштів, %	99,48	99,7	99,8	0,22	0,16

Проаналізувавши динамічні показники платоспроможності приватного підприємства "ССТ", було виявлено, синхронізацію надходження і витрачання грошових потоків, що свідчить про відповідність часу та кількості надходжень та

витрачання грошових потоків. Значення показника платоспроможності показника в 2017 і 2018 роках не досягло нормативного значення.

Рівномірність надходження і витрачання грошових коштів, свідчить про те, що протягом звітного періоду приплив та відтік грошових потоків розподіляються рівномірно за часом. З 2017 року продовжує покращуватися рівномірність надходжень грошового потоку. Це продемонстровано на рисунку 3.1.

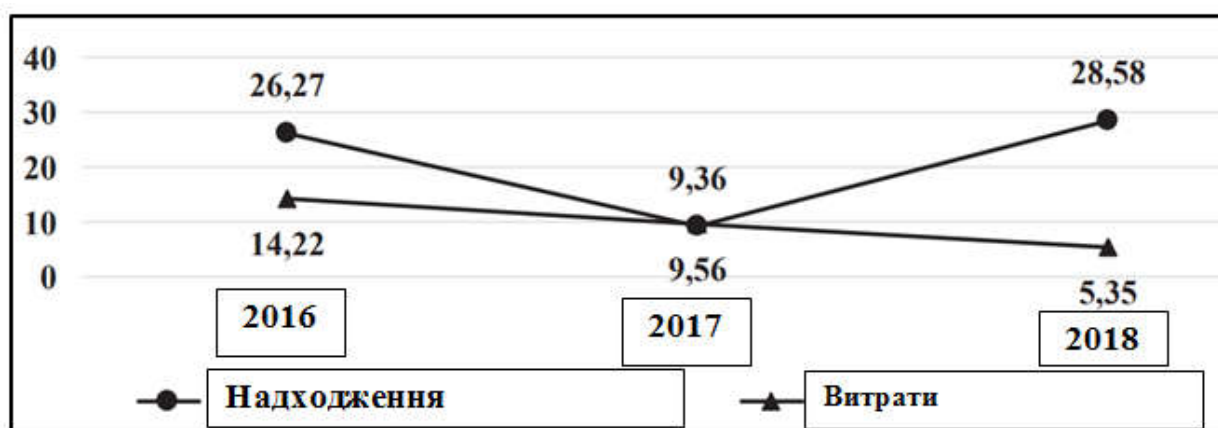

Рисунок 3.1 – Динаміка надходження і витрати грошових потоків

Коефіцієнт синхронності доходів і витрат, тобто співпадання притоку та відтоку коштів. За період аналізу ця частка зростає. Коефіцієнти рівномірності надходження і використання коштів відповідають нормальній величині яка вказує на те, наскільки дохід від надходжень та відтоків є помірним у грошовому потоці. узгоджується з доходами та доходами.

Загальний стан ліквідності підприємства, свідчить про нормальну роботу підприємства. За весь проаналізований період основною проблемою ліквідності підприємств, як стало відомо з дослідження, є недостатній рівень абсолютного коефіцієнта ліквідності, тобто компанія може сплатити лише 11% короткострокових зобов'язань.

У 2018 році ми можемо бачити нерівномірність та незбалансованість грошових надходжень і витрат, що вказувало на різницю у термінах та розмірі грошових надходжень та відтоків. Протягом дослідницького періоду на підприємстві основну роль в збільшенні розмірів негативного грошового потоку зіграли витрати коштів, що були пов'язані з операційною діяльністю.

Таблиця 3.2 – Грошові потоки підприємства

Грошовий потік	Рік		
	2016	2017	2018
Позитивний грошовий потік, тис. грн.	7257	6442	6460
Негативний грошовий потік, тис. грн.	7517	6529	6562
Чистий грошовий потік, тис. грн.	-157	-87	-102

Розглянемо баланс між негативними і позитивними грошовими потоками підприємства. Литвин І. С. Визначив, що «збалансованість грошових потоків, як ми вже визначили, забезпечує стан рівноваги, яка в свою чергу, забезпечує існування підприємства в короткостроковій і довгостроковій перспективі та задовольняє фінансові потреби людей, зацікавлених на підприємстві.

Фінансова рівновага означає, що грошовий потік компанії дорівнює або перевищує капітал, необхідний для виконання поточних платіжних зобов'язань. Фінансова рівновага гарантує стабільність і є необхідною передумовою для досягнення цілей» [4, 10].

3.3 Удосконалення управління грошовими потоками підприємства «ССТ»

Ефективність управління грошовими потоками частково залежить від організації фінансового планування, яке включає розробку платіжного календаря (плану платежів). Це може бути розроблено як в контексті окремих грошових потоків, так і для компанії в цілому.

Платіжний календар це план прийому та списання готівку за певний період часу з урахуванням балансу поточного рахунку компанії.

Від бюджету руху грошових коштів він відрізняється періодом планування; безперервний характер формування; постійно вносяться коректування; велика деталізація.

Розробляється платіжний календар на квартал з розробкою по місяцях, декадах в різних варіантах. Він може містити такі розділи[4, 23]:

- надходження коштів;
- всі витрати підприємства;
- перевищення надходжень над витратами і навпаки;

- залишок коштів на початок періоду і на кінець.

Платіжний календар допомагає вирішити такі завдання:

- 1) забезпечує постійний контроль за своєчасністю надходження коштів;
- 2) організація обліку приходу в компанію грошових коштів, а також і їх витрат в певні моменти часу;
- 3) управління платоспроможністю;
- 4) отримати можливість контролювати і оптимізувати грошові потоки;
- 5) розробка кроків щодо запобігання виникненню дефіциту коштів в певні проміжки часу;
- 6) він допоможе своєчасно контролювати діяльність компанії в сфері управління фінансами.

При розробці платіжного календаря враховується інформація, що охоплює всі аспекти фінансової діяльності компанії, серед них:

- плани продажу продукції;
- стан розрахунків з дебіторами і кредиторами;
- плани капітальних вкладень;
- графіки виплат співробітникам заробітної плати;
- кредитні угоди;
- кошториси витрат на виробництво і т.д.

Платіжний календар (план виплати) відображає очікуваний грошові доходи і витрати протягом періоду. Це інструмент для «раннього виявлення» фінансовий стан компанії. Якщо планується позитивний баланс, значить можна розраховувати на додатковий дохід компанії. Якщо виявлена недостача фінансування, то у менеджера буде час прийняття управлінський рішення з метою запобігти можливим проблемам.

Платіжний календар можна скласти, маючи фактичні дані щодо діяльності підприємства. Для цього необхідно план, використовуючи наступні прогнозні значення.

Отже, прогнозні дані на 2021 рік [22]:

1. Збільшення обсягів реалізації продукції з темпом прирост що буде дорівнювати 1% в місяць.

2. За даними прогнозу, рівень інфляції, згідно з розрахунками Національного Банку України [22] та урядових розрахунків, буде складати 2,8% у 2021 році.

3. Приблизно 90%, за даними аналізу, в середньому від усіх продажів підприємство здійснює за готівковий розрахунок, так як загальна частина клієнтів – споживачі населення, інша частина здійснюється 2% з відстрочкою платежу на місяць.

4. Для подальшого дослідження візьмемо останні дані діяльності за 2020 рік [24].

Таблиця 3.3 - Фактичні дані підприємства за 2020 рік, тис. грн

Показник	Фактичні дані
Дохід від реалізації	6475
Матеріальні витрати	5442
Інші витрати	1012
Разом	6454
Податок на прибуток	19

Таблиця 3.4 - Обсяг продажів на рік, тис. грн

Показник	2020 рік	2021 рік
Дохід від реалізації	8728	9443
Матеріальні витрати	5909	6416
Інші витрати	1073	1138
Разом	6982	7554
Податок на прибуток	349	377
Чистий прибуток	1745	1889

На підставі даних, що маємо, обчислюється собівартість товарів, вартість інших витрат, виручка від продажів, чистий прибуток, що запланований, ставка податку на прибуток, запланований грошовий дохід і плановане виробництво фінансові ресурсів.

Результати проведеного розрахунку та сальдо грошового потоку наведені в таблиці 3.5.

Таблиця 3.5 - Сальдо грошового потоку, тис. грн

Показник	2020 рік	2021 рік
Притік грошових коштів	8750	9254
90% реалізації за поточний місяць	7875	8328,6
10% від реалізації в кредит попереднього місяця	875	925,4
Всього	8875	9429
Оплата матеріалів	5909	6416
Інші витрати	1073	1138
Податки	349	377
Всього	7332	7932
Сальдо грошового потоку	1543	1496
Залишок грошових коштів на початок року	165	1708
Залишок грошових коштів на кінець року	1708	3205

Обчислені показники ефективності використання грошових потоків на підприємстві за 2019 і 2021 роки, та порівняння з показниками попереднього року наведені нижче, для наглядності, у вигляді таблиці 3.6. Звичайно, для більш детального аналізу необхідно мати як найбільше інформації щодо процесу функціонування підприємства.

Порівнюючи динамічні показники платоспроможності компанії, нами було встановлено та наведено висновки, що порівняно з 2019 роком показники ефективності грошових потоків на 2020-2021 роки значно покращили його ефективність. Проте, на мою думку, є можливість ще більш покращити становище, що може бути основою для подальших досліджень щодо шляхів покращення процесу руху грошових коштів. В подальшому, застосувавши ще більше зусиль щодо модернізації та удосконалення існуючої на підприємстві системи управління грошовими потоками, можна досягти ще більшого результату. В підсумках роботи ми систематизуємо основні напрямки щодо подальшого удосконалення системи.

Таблиця 3.6 - Показники оцінки ефективності грошових потоків ПП «ССТ» (2019-2021 рік)

Показники	Рік			Абсолютна зміна	
	2019	2020	2021	2020-2021	2021-2020
Синхронність надходження та витрат грошових потоків, грн	11,85	0,82	0,67	-11,03	-0,15
Рівномірність надходження грошових потоків, грн.	28,58	36,56	37,9	7,9	1,36
Рівномірність витрат грошових коштів, грн.	5,35	7,26	8,15	1,91	0,89
Коефіцієнт синхронності надходження та витрат грошових коштів, %	0,01	0,05	0,06	0,04	0,01
Коефіцієнт варіації надходження грошових коштів, %	0,73	1,21	1,36	0,48	0,15
Коефіцієнт варіації вихідного грошового потоку, %	0,14	0,27	0,36	0,13	0,09
Коефіцієнт рівномірності надходження грошових коштів, %	99,27	99,36	99,44	0,09	0,08
Коефіцієнт рівномірності використання грошових коштів, %	99,8	99,8	99,9	0,02	0,03

Виходячи з вищенаведених розрахунків, можна виділити необхідні заходи щодо поліпшення управління потоками грошових коштів для підприємства.

1. Підприємство має бути зацікавлене в скороченні термінів погашення платежів. Необхідно знизити терміни погашення дебіторської заборгованості, з використанням авансового платежу або інших методів впливу на боржника.

2. Підприємству, в ході господарської діяльності, необхідно комплексно та якісно використовувати всі можливості системи контролінгу грошових потоків. Це може призвести до оптимізації системи управління грошовими потоками в подальшому. Крім того, ніщо в наш час не стоїть на місці, в тому числі і методи управління та контролінгу. Згодом ці складові можна удосконалити, що в свою чергу буде вносити значний вклад в контроль та ефективність системи управління грошовими потоками.

3. Позбутися надлишку виробничих запасів за рахунок розумних інвестицій і використання оборотних активів. Цього можна досягти шляхом формування достатньої кількості виробничих запасів підприємства відповідно до потреб господарської діяльності. Це допоможе оптимізувати рух грошових коштів та збільшити ліквідність підприємства [23].

4. Визначити потребу у кількості майбутніх коштів, встановити системи джерел їх формування в обсязі, передбачається, щоб мінімізувати витрати на їх залучення.

5. Досягнути збалансованого грошового потоку в короткостроковій перспективі за допомогою "Системи прискорення / уповільнення доходів від платежів" як методу оптимізації, суть якої полягає у формулюванні організаційних заходів для прискорення залучення коштів та уповільнення платежів. Це забезпечить рівновагу та баланс щодо обсягу дефіцитних коштів.

6. У довгостроковій перспективі зменшення негативного грошового потоку можна досягти за допомогою таких заходів:

- максимальне скорочення обсягу і складу реальних інвестиційних програм;
- відмовитися або ввести обмеження щодо всіх фінансових вкладень;
- розробка успішної податкової політики;
- зниження постійних витрат компанії;
- розробка або удосконалення існуючої цінової політики.

7. Заохочувати приплив ресурсів можна за допомогою зовнішніх каналів фінансування, таких як комерційні позики; банківські позики; цінні папери та векселі.

Результати оптимізації грошових потоків в компанії відображаються в планах формування та використання грошових потоків у наступні періоди, що допомагає в контролі за рухом коштів. Для подальшого моніторингу позитивних та негативних грошових потоків у компанії доцільно створити календар платежів, що відображає надходження коштів та майбутні платежі за певний проміжок часу.

ВИСНОВКИ

В ході нашої роботи, ми провели змістовне дослідження щодо особливостей, важливості та доцільності удосконалення системи управління грошовими потоками на підприємстві.

За результатами проведеної роботи, можна відзначити, що даною проблематикою цікавилися багато вчених та науковців, як в Україні так і поза її межами. Це обумовлено тим, що з розвитком економіки, постійно потребують удосконалень і самі підприємства. Так, можна відзначити, що будь-яке підприємство не зможе ефективно функціонувати без правильно налаштованих та адаптованих до сучасних умов всіх елементів управління в цілому.

У рамках магістерської роботи, нами були поставлені та опрацьовані задачі, зроблені певні висновки. Отже, нами було проведено дослідження щодо рівня освітленості даної проблематики. В результаті чого, можна сказати, що тема до кінця не опрацьована та досліджена, так як світ не стоїть на місці, зокрема, економічна ситуація постійно змінюється, що потребує додаткових досліджень. В рамках роботи, ми провели дослідження щодо сутності, основних аспектів та особливостей управління грошовими потоками.

Отже, за результатами дослідження щодо особливості системи управління грошовими потоками та її ролі у діяльності підприємства, можна сказати, що її ефективна організація може сприяти значному покращенню функціонування підприємства в цілому. Також ми визначили, що система управління грошовими потоками включає: методи та інструменти управління, також має мету, на основі якої сформовані основні задачі та функції для досягнення поставленої мети.

Нами було визначено, що без правильно налагодженої системи управління грошовими потоками, підприємство не буде успішно та злагоджено функціонувати. Тим більше, сучасні економічні умови та висока конкуренція, не дають змогу нехтувати проблемами, що стосуються управління грошовими потоками, адже від цього залежить не тільки фінансовий результат, його конкурентоспроможність, вартість, а й можливість вижити в реально складних сучасних умовах.

Так, недосконала система управління грошовими потоками може призвести до додаткових фінансових втрат компанії, і навіть, призвести до банкрутства.

Ми опрацювавши основні проблеми, обґрунтували доцільність використання системного підходу в управлінні грошовими потоками. Визначили доцільність використання платіжного календаря, як запоруки успішного управління грошовими потоками.

На основі проведеного дослідження та користуючись отриманими знаннями, ми навели основні рекомендації щодо вдосконалення системи управління грошовими потоками. Також ми продемонстрували, на прикладі підприємства ПП «ССТ» застосування платіжного календаря як способу ефективного управління системою грошових потоків. Ми визначили, що при розробці платіжного календаря враховується інформація, що охоплює всі аспекти фінансової діяльності компанії, а саме: плани продажу продукції, плани капітальних вкладень, стан розрахунків з дебіторами і кредиторами, графіки виплат співробітникам заробітної плати, кредитні угоди, кошториси витрат на виробництво, угоди і т.

Виходячи з наведених в роботі розрахунків, можна виділити необхідні заходи щодо поліпшення управління потоками грошових коштів для підприємства.

1. Підприємство має бути зацікавлене в скороченні термінів погашення платежів. Необхідно знизити терміни погашення дебіторської заборгованості, з використанням авансового платежу або інших методів впливу на боржника.

2. Підприємству, в ході господарської діяльності, необхідно комплексно та якісно використовувати всі можливості системи контролінгу грошових потоків. Це може призвести до оптимізації системи управління грошовими потоками в подальшому. Крім того, ніщо в наш час не стоїть на місці, в тому числі і методи управління та контролінгу. Згодом ці складові можна удосконалити, що в свою чергу буде вносити значний вклад в контроль та ефективність системи управління грошовими потоками.

3. Позбутися надлишку виробничих запасів за рахунок розумних інвестицій і використання оборотних активів. Цього можна досягти шляхом

формування достатньої кількості виробничих запасів підприємства відповідно до потреб господарської діяльності. Це допоможе оптимізувати рух грошових коштів та збільшити ліквідність підприємства.

4. Визначити потребу у кількості майбутніх коштів, встановити системи джерел їх формування в обсязі, передбачається, щоб мінімізувати витрати на їх залучення.

5. Досягнути збалансованого грошового потоку в короткостроковій перспективі за допомогою "Системи прискорення / уповільнення доходів від платежів" як методу оптимізації, суть якої полягає у формулюванні організаційних заходів для прискорення залучення коштів та уповільнення платежів. Це забезпечить рівновагу та баланс щодо обсягу дефіцитних коштів.

6. У довгостроковій перспективі зменшення негативного грошового потоку можна досягти за допомогою таких заходів:

- максимальне скорочення обсягу і складу реальних інвестиційних програм;
- відмовитися або ввести обмеження щодо всіх фінансових вкладень;
- розробка успішної податкової політики;
- зниження постійних витрат компанії;
- розробка або удосконалення існуючої цінової політики.

7. Стимулювати приплив ресурсів можна за допомогою зовнішніх каналів фінансування, таких як комерційні позики; банківські позики; цінні папери та векселі.

Результати оптимізації грошових потоків на підприємстві відображаються в планах формування та використання грошових потоків у наступні періоди. Для подальшого моніторингу позитивних та негативних грошових потоків у компанії доцільно створити календар платежів, що відображає надходження коштів та майбутні платежі за певний проміжок часу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Зуб А. Т. Стратегический менеджмент: Теория и практика [Текст] : учеб. пособие для вузов / А. Т. Зуб. — М. : Аспект Пресс, 2002. — 415 с.
2. Харченко, В. А. Система управління грошовими потоками підприємства [Текст] / В. А. Харченко // Вісник економічної науки України. — 2011. — №1. — С.161-164.
3. Бертонеш М., Найт Р. Управление денежными потоками. — СПб.: Питер, 2004. — 240 с., с. 130—132
4. Литвин І. С. Шляхи удосконалення системи управління грошовими потоками / І. С. Литвин, А. І. Іващенко // Інвестиції: практика і досвід. — 2017. — № 2. — С. 51–56
5. Бланк І.А. Основы финансового менеджмента. Т. 2. — 2-е изд., перераб. и доп. — К.: Эльга, Ника-Центр, 2004. — 624 с.
6. Майборода О.В. Оптимізація фінансових потоків промислового підприємства: теоретичні аспекти питання / О.В. Майборода // Економіка розвитку. Харків: ХНЕУ. — 2012. — № 1(61). — С. 110.
7. Андрієць В. Підвищення ефективності управління грошовими потоками підприємства [Електронний ресурс] : «Справочник экономиста »/ В. Андрієць— 2014, -№4. — Режим доступу до журн.: economist.net.ua/node/300
8. Сергєєва О. Р. Сутність та основні аспекти управління грошовими потоками підприємства / О. Р. Сергєєва // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. - 2017. - Вип. 12(2). - С. 107-110. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2017_12\(2\)_24](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2017_12(2)_24).
9. Нагайчук В.В. Управління грошовими потоками підприємства / В.В. Нагайчук // Вісник соціально-економічних досліджень. — 2014. — № 1(52). — С. 245–249.
10. Семенова, С. М. Систематизація поглядів на проблеми управління грошовими потоками підприємств [Текст] / С. М. Семенова // Науковий вісник Ужгородського університету : Серія: Економіка / В.П. Мікловда, М.І. Пітюлич,

Н.М. Гапак. – Ужгород: Видавництво УжНУ "Говерла", 2012. – Вип. 3 (37). – С. 106–110.

11. Бондарчук В.А. «Сутність і доцільність розробки системи упаравління грошовими потоками підприємства» / В.А. Бондарчук // Вісник студентського наукового товариства «ВАТРА» - 656 с. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.vtei.com.ua/doc/vupysk32.pdf#page=656>

12. Біленко Д.В Системний підхід до управління грошовими потоками підприємства в умовах ризиків та невизначеності / Д.В. Біленко // Фінанси, облік, банки – №1 (22) - 2017– [Електронний ресурс] – Режим доступу: <file:///C:/Users/%D0%92%D1%96%D0%BA%D1%82%D0%BE%D1%80/Downloads/5011-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-10066-1-10-20180209.pdf>

13. Цемрюк, А. С. Проблеми управління грошовими потоками на вітчизняних підприємствах в умовах експортно-імпортої діяльності [Текст] / А.С. Цемрюк, Х.С. Передало // Проблеми управління експортно-імпортою діяльністю ; Нац. ун-т "Львів. політехніка", Ін-т економіки і менеджменту, Каф. менеджменту і міжнар. підприємництва, Каф. зовнішньоекон. та мит. діяльності, Рада молодих вчених Нац. ун-ту " Львів. політехніка", Фінанс. портал ІНВЕСТИЦІЇ.орг. - Львів : Вид-во Львів. політехніки , 2014. — С. 153-154.

14. Корнева Н.О., Барабан Т.В. Системний підхід до управління грошовими потоками підприємств // Молодий вчений. - 2018. - № 5. - С. 298-302

15. Іванчук О.В. Фінансовий аналіз: Навчально-методичний посібник / О.В. Іванчук, Л.Я. Тринька. – К.: Алерта, 2014. – 768 с

16. Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання / Л.А. Лахтіонова. – К.: КНЕУ, 2001. – 387 с.

17. Барабаш Н.С. Аналіз грошових потоків у системі фінансового менеджменті підприємства / Н.С. Барабаш, М.О. Никонович // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 2. – Т. 2. – 167 с.

18. Єрешко Ю. О. Бюджетування – інструмент оптимізації грошових потоків підприємства / Ю. О. Єрешко // Економічний вісник НТУУ «КПІ» : збірник наукових праць. – 2010. – № 7. - С. 100–105.

19. Кривенко Т. Платіжний календар будівельного підприємства / Т. Кривенко // Будівельна бухгалтерія – 2010. – Вип. №24 – Режим доступу: <https://i.factor.ua/ukr/journals/sbuh/2010/december/issue-24/article-98568.html>

20. Шубіна С. В. Напрямки управління грошовими потоками підприємства: теоретичні аспекти. / Шубіна С. В., & Авакян, М. Ю. // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. - 2014). - 2(5). – Режим доступу: <https://doi.org/10.18371/fcaptr.v2i5.29679>

21. Апришкін І. О. Засіб управління грошовими потоками підприємства шляхом аналізу їхньої ритмічності, синхронності надходження та витрачання / І. О. Апришкін // Вісник Нац. техн. ун-ту "ХПІ" : зб. наук. пр. Темат. вип. : Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства. – Харків : НТУ "ХПІ". – 2015. – № 54 (1163). – С. 3-5.

22. Офіційний сайт Національного Банку України – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/>

23. Білобо, Атеба Бенедикт і Фаан Пельсер. Управління грошовими потоками: Оцінка його впливу на результати діяльності малих та середніх підприємств у місцевому муніципалітеті Мафікенг у Південній Африці до світової фінансової кризи. // Середземноморський журнал соціальних наук. – 2014.

24. Офіційний інформаційний сайт Smida [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Електронні дані - Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України– 2010-2020 - Режим доступу: <https://smida.gov.ua/>

25. Офіційний інформаційний сайт YouControl [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Електронні дані – Повне досьє на кожне підприємство України - Режим доступу: <https://youcontrol.com.ua/>